

Editorial

De vele wegen naar een toekomst voor de arbeidshygiëne

Lex Burdorf

Onder invloed van Europese wetgeving verdwijnt in de arbozorg de centrale rol van de externe, gecertificeerde arbodienst. Dit raakt direct de werkgelegenheid van vele arbeidshygiënist in arbodiensten. Dit roept de vraag op: Wat brengt de toekomst voor de arbeidshygiëne?

Het korte antwoord luidt dat de kern van de arbeidshygiënische discipline in de komende jaren recht overeind blijft staan: primaire preventie van werkgerelateerde ziekten door beheersing van blootstelling op de werkplek. In de afgelopen 20 jaar heeft de arbeidshygiënist zich ontwikkeld van beginnende werkplekonderzoekers ('80-er jaren) tot erkende arbo-deskundige op het terrein van risico-inventarisatie en -evaluatie en beheersmaatregelen ('90-er jaren). Welke stempel zal de nieuwe arbowetgeving gaan drukken op de invulling van de beroepspraktijk van de arbeidshygiënist?

Diverse groeperingen (overheid, sociale partners) hebben hun aloude roep om één kerndeskundige voor preventieve activiteiten weer van stal gehaald. Zij zien graag één grote arbofamilie met één aanspreekpunt voor werkplek-georiënteerde activiteiten (de 'Preventist'). De verenigingen van veiligheidskundigen, arbeidshygiënist en arbeids- en organisatie-deskundigen denken hardop over een nauwe samenwerking als preventie-deskundige op niveau 1 (academisch of HBO-er), niveau 2 (MBO-er) en niveau 3 (werkvloer-niveau) in overeenstemming met de beoogde risico-indeling van het bedrijf. De preventiedeskundige als het aanspreekpunt in bedrijven wordt gerealiseerd door samensmelting van de drie bovengenoemde kerndeskundigen in een nieuwe discipline met een brede inzetbaarheid op primaire preventie. De maakbaarheid van dit concept wordt momenteel sterk gestimuleerd door overheid, sociale partners en werkgevers in arbo-land.

Mijn persoonlijke opvatting is dat deze ontwikkeling indruist tegen de huidige positionering van de arbeidshygiëne en de identiteit van haar beroepsbeoefenaren. De arbeidshygiëne is een relatief homogene discipline met duidelijke prioriteiten in keuze én aanpak van onderwerpen (risico-analyse en -beheersing). De arbeidshygiënist stelt de gezondheid van de werknemers centraal. Gezondheidseffecten zijn vaak een multicausaal probleem en dat verklaart deels waarom arbeidshygiënist zich richten op een zeer breed scala van bedreigende factoren. De complexe relatie tussen risicofactoren in het werk en lange termijn effecten op de gezondheid vragen om een onderzoeksachtige aanpak waarin de verkregen resultaten nadrukkelijk worden geëvalueerd op geldigheid en generalisatie. De combinatie van methodologische kijk en praktische instelling is typerend voor de Nederlandse arbeidshygiënist.

De arbeidshygiëne in Nederland is als discipline vooral herkenbaar door de combinatie van wetenschappelijke verdieping en snelle toepassing van wetenschappelijke kennis in de beroepspraktijk. (Bij een bezoek aan een buitenlands congres over arbeidshygiëne valt eenieder altijd op dat wetenschap en praktijk totaal gescheiden zijn) Dit bepaalt in sterke mate de identiteit van de arbeidshygiënist en is tevens de belangrijkste reden waarom mensen zich willen aansluiten bij de NVvA. De huidige positionering en identiteit van de Nederlandse arbeidshygiënist bepalen naar mijn stellige overtuiging de vakinhoudelijke positie van de arbeidshygiëne in de komende decennia in onderzoek en praktijk op het domein van arbeid en gezondheid. Mijn persoonlijke opvatting is dat alleen de arbeidshygiënist als specialist op termijn een levensvatbare optie is. De consequentie daarvan is dat het takenpakket van de arbeidshygiënist in de komende tijd wel zal gaan veranderen. De risico-inventarisatie en -evaluatie zal gaan verdwijnen als belangrijk deel van het werk van de arbeidshygiënist.

Hierover hoeven we niet al te rouwig te zijn, want veel RI&Es zijn eenvoudige standaard-producten geworden waarvoor geen opleiding met academische vorming noodzakelijk is. De arbeidshygiënist als specialist zal nieuwe terreinen moeten gaan ontginnen zoals beoordeling van de historische blootstelling bij werkgerelateerde ziekten, opsporing van blootstellingsroutes van schadelijke agentia bij individuele werknemers met werkgerelateerde gezondheidsproblemen en ontwikkeling van beheersmaatregelen voor individuele werknemers.

Zoals de titel van dit stuk reeds meldt: er zijn vele wegen naar de toekomst en de arbeidshygiëne staat op een kruispunt. Het (kinder)boek *Alice in Wonderland* van Lewis Carroll uit 1865 beschrijft dit gevoel meesterlijk. De hoofdfiguur, het meisje Alice, staat op een kruispunt en twijfelt sterk over de weg die ze moet volgen. Ze vraagt de Cheshire Cat om advies (tja, zo gaat dat in boeken). De kat antwoordt met de wedervraag: "That depends a good deal on where you want to get to". Alice antwoordt: "I don't much care where". Het antwoord van de kat is filosofisch: "Then it doesn't matter which way you go". Dat lijkt me nu precies de goede vraag voor de huidige discussie over de toekomst van de arbeidshygiëne: Laten we onze toekomst bepalen door wat anderen vinden waar we naar toe moeten of bepalen we zelf de weg op basis van onze kennis, ervaring en identiteit?

PS. Met de kat liep het overigens niet goed af. De kat wordt veroordeeld tot onthoofding maar voordat dit kan geschieden verdwijnt de kat in het niets. Is dat het noodlot van een goede adviseur?

¹ *Lex Burdorf*

Universitair hoofddocent arbeid en gezondheid Erasmus MC, Universitair Medisch Centrum Rotterdam, a.burdorf@erasmusmc.nl